

Some problems in the investigation of crimes that went unsolved during the past period

Mamarasul UMMATOV¹

Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan

ARTICLE INFO

Article history:

Received June 2023
Received in revised form
15 July 2023
Accepted 15 July 2023
Available online
25 August 2023

Keywords:

unsolved crime,
last year,
criminal process,
preliminary investigation,
investigative actions,
rapid-search activities.

ABSTRACT

In this article, comments on the current state of investigation of unsolved crimes in the past years are presented, and within the scope of the topic, criminal cases and their problems in investigative practice are analyzed. Based on the results of the analysis, recommendations were developed for careful planning of the investigation of unsolved crimes in the past years, elimination of errors and shortcomings in the conduct of investigation, and other procedural actions.

2181-1415/© 2023 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol4-iss4-pp81-84>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Ўтган давр мобайнида фош этилмаган жиноятларни тергов қилиш бўйича мавжуд айрим муаммолар

АННОТАЦИЯ

Калит сўзлар:

Фош этилмаган жиноят,
ўтган йил,
жиноят процесси,
дастлабки тергов,
тергов ҳаракатлари,
тезкор-қидирув
тадбирлари.

Ушбу мақолада ўтган йилларда очилмай қолган жиноятларни тергов қилишнинг бугунги ҳолатига доир мулоҳазалар баён этилган бўлиб, мавзу доирасида тергов амалиётидаги жиноят ишлари ва улардаги муаммолар таҳлил қилинган. Таҳлиллар натижаларига кўра, ўтган йилларда очилмай қолган жиноятларни тергов қилишни пухта режалаштириш, тергов ҳамда бошқа процессуал ҳаракатларни ўтказишга доир хато ва камчиликларни бартараф этишга доир тавсиялар ишлаб чиқилган.

¹ Doctor of Philosophy in Legal Sciences (PhD), Responsible Officer, Public Security Department, Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan. E-mail: mamarasulummatov@gmail.com

Некоторые проблемы расследования преступлений, оставшихся нераскрытыми за прошедший период

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

Нераскрытое преступление, последний год, уголовный процесс, предварительное расследование, следственные действия, оперативно-розыскные мероприятия.

В данной статье представлены комментарии к современному состоянию расследования нераскрытых преступлений за прошедшие годы, а также в рамках темы проанализированы уголовные дела и их проблемы в следственной практике. По результатам анализа разработаны рекомендации по тщательному планированию расследования нераскрытых преступлений в прошлые годы, устранению ошибок и недостатков в проведении следственных и иных процессуальных действий.

Бизга маълумки, Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 364-моддаси биринчи қисми, 1-банди [1] асосида иш бўйича айбланувчи тариқасида иштирок этишга жалб қилиниши лозим бўлган шахс аниқланмаганлиги сабабли дастлабки тергови тўхтатилган жиноятлар фош этилмаган жиноятлар сифатида тушунилади. Айнан бугунги кунда мамлакатимизда ўтган йилларда содир этилиб, фош этилмаган жиноятлар масаласи ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларни ўйлантираётган муҳим муаммолардан биридир.

Ўтган йилларда содир этилиб, фош этилмаган жиноятлар бўйича қўзғатилган ишларнинг аксариятида қонунда назарда тутилган чора-тадбирлар ўз вақтида қўрилмаслиги ва жиноятни фош этишга қаратилган тезкор чора-тадбирлар олиб борилмаётгани муаммоли ҳолатдир.

Тергов органларининг бу борадаги фаолияти ўрганилганда, айнан ўтган йилларда фош этилмаган жиноят ишлари кесимида бундай хато ва камчиликлардан биринчиси сифатида терговчининг ҳодиса содир бўлган жойни ўз вақтида (жиноятнинг иссиқ изидан) ва сифатли кўздан кечирмаслиги, шунингдек у ердан ишга алоқадор изларни олмаслигини кўрсатиш мумкин.

Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 364-моддасининг биринчи қисми, 1-банди билан дастлабки тергови ҳаракатдан тўхтатилган ва ЖКнинг 169-моддаси 2-қисми “г” банди билан қўзғатилган 084011/2017-188-сонли жиноят иши ўрганилганда, фуқаро Ш.М.Жўрақулова ва у билан бирга яшовчи ижарадошларининг пардоз буюмлари, бир дона “HP” русумли ноутбук ва 50.000 сўм пулларини номаълум шахслар уй эшигини бузиб кириш йўли билан яширин равишда талон-торож қилиб, воқеа жойидан яширинганлик ҳолати бўйича 9 май куни ариза келиб тушиб, шу куннинг ўзида тергов тезкор гуруҳи ҳодиса содир бўлган жойга чиққан бўлишига қарамасдан, 8 сутка ўтиб, 2018 йилнинг 17 май куни жиноят иши қўзғатилган ва ҳодиса содир бўлган жой ўша куни сифатсиз кўздан кечирилиб, бармоқ излари ва эшикни бузиш қуролларининг излари олинмаган ҳамда экспертизалар тайинланмаганлиги оқибатида жиноят фош этилмай қолган [2].

Ўтган йилларда фош этилмаган жиноятларни тергов қилинишидаги навбатдаги хато ва камчиликлар сифатида фош этилмаганлар бўйича жиноят

ишларининг ўз вақтида қўзғатилмаслиги ва кечиктириб бўлмайдиган тергов ҳаракатларининг дарҳол ўтказилмаслигини кўрсатиш мумкин.

Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 364-моддасининг биринчи қисми, 1-банди билан дастлабки тергови ҳаракатдан тўхтатилган ва ЖКнинг 169-моддаси 2-қисми “г” банди билан қўзғатилган 084011/2017-286-сонли жиноят иши ўрганилганда жиноят ҳақидаги ариза 2017 йилнинг 19 июлида ёзилган бўлса-да, шу куннинг ўзида жиноят ва хабарларни қайд этиш китобига қайд этилмаганлиги ва ҳодиса содир бўлган жой ўз вақтида кўздан кечирилмасдан, орадан 5 сутка ўтиб, яъни 2017 йилнинг 24 июлида жиноят ва хабарларни қайд этиш китобига қайд этилиб, ҳодиса содир бўлган жой сифатсиз кўздан кечирилганлиги, кечиктириб бўлмайдиган тергов ҳаракатларининг дарҳол ўтказилмаганлиги, шунингдек жиноят иши ўз вақтида қўзғатилмаганлиги боис ушбу жиноят ҳам фош этилмай қолиб кетган [3].

Ўтган йилларда фош этилмаган жиноятларни тергов қилинишидаги навбатдаги хато ва камчиликлар сифатида тезкор-қидирув бўлинмалари, терговчи ва суриштирувчиларнинг жиноятларни очиш ва тергов қилиш фаолиятининг тўғри ташкил этилмаганлиги, шунингдек тергов ҳаракатлари ҳамда тезкор-қидирув тадбирларининг сифатсиз, бирёқлама, шошма-шошарлик билан ёки номигагина ўтказиб қўйилиши ҳолатларини келтириш мумкин.

Хусусан, 2018 йил 16 ноябрь куни Деҳқонобод тумани “Оқтош” МФЙ, Оқтош қишлоғида яшовчи, уй бекаси, Т.Т. туман ИИБга ариза билан мурожаат қилиб, у ўз аризасида 2018 йилнинг 15 ноябрь кунидан 16 ноябрь кунига ўтар кечаси яшаш уйидан номаълум шахслар уйни яшаш хонасида турган ҳисобида 400.000 сўм пули бўлган пластик карточкасини ва уйнинг омбор вазифасини бажарувчи хонасида турган 6000 сўмдан бўлган 6 қопга жойланган 282 килограмм жами 1.692.000 сўмлик нўхат маҳсулотларини яширин равишда ўғирлаб кетганлигини маълум қилган. Ҳолат юзасидан Жиноят кодексининг 169-моддаси 2-қисми “г” банди билан жиноят иши ўз вақтида қўзғатилган бўлса-да, тезкор-қидирув бўлинмалари, терговчи ва суриштирувчиларнинг жиноятларни очиш ва тергов қилиш фаолиятининг тўғри ташкил этилмаганлиги, жиноят содир этган шахсларни аниқлаш юзасидан терговчилар томонидан алоҳида топшириқлар берилмаганлиги боис ушбу жиноят ҳанузгача фош этилмасдан қолмоқда [4].

Ўтган йилларда фош этилмаган жиноятларни тергов қилинишидаги навбатдаги хато ва камчиликлар сифатида ҳодиса содир бўлган жойни сифатли кўздан кечирилмаслиги ҳамда жиноятларни фош этишда замонавий техника воситалари ва махсус билимларнинг имкониятларидан етарли даражада фойдаланилмаслигини кўрсатиш мумкин. Ўрганишларнинг кўрсатишича тергов амалиётида бу каби муаммолар бир қатор жиноят ишларида кўзга ташланади.

Хусусан, 2018 йил 14 декабрь куни Косон тумани Гулбоғ МФЙ яшовчи, фуқаро Ж.Б.нинг яшаш хонадонидан нархи 2.000.000 сўмлик 1 бош хўкизча номаълум шахс томонидан ўғирлаб кетилганлиги ҳолати бўйича Косон тумани ИИБ ТБ томонидан Жиноят кодексининг 169-моддаси 2-қисми “г” банди билан қўзғатилган жиноят иши материалларига ўрганилганда ҳодиса содир бўлган жойни сифатли кўздан кечирилмаганлиги ҳамда фото ёки видеотасвирга олинмаганлиги, шунингдек жиноятларни фош этишда замонавий техника

воситалари ва махсус билимларнинг имкониятларидан етарли даражада фойдаланилмаганлиги оқибатида ушбу жиноят ишининг ҳануз фош этилмаётганлигига замин бўлиб келмоқда [5].

Юқорида ёзиб ўтилган ва ўтган йилларда фош этилмаган жиноятларни тергов қилиш жараёнида учратган хато ва камчиликлар жиноятларнинг фош этилиши ҳолатларини камайтирибгина қолмай, фуқароларимизнинг давлат органларига нисбатан ишончини сўнишига ҳам олиб келмоқда.

Юқоридагиларни умумлаштирган ҳолда фикримизча, ўтган йилларда фош этилмаган жиноят ишлари бўйича келгусида қуйидаги чора-тадбирларни амалга ошириш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз:

1) ҳодиса содир бўлган жойга тергов-тезкор гуруҳини ўз вақтида ва тўлиқ таркибда чиқишини таъминлаш;

2) ҳодиса содир бўлган жойни сифатли кўздан кечирилишини, жиноят излари ва ишга алоқадор ҳар бир ашё текшириб кўришлик учун олинишини таъминлаш;

3) жиноятларни фош этишда замонавий техника воситалари, шахсларнинг биометрик маълумотлари ва махсус билимларнинг имкониятларидан кенгроқ фойдаланиш;

4) жиноятни тўлиқ ва иссиқ изидан очишга кўмак бериши мумкин бўлган ишга алоқадор бўлган процесс иштирокчиларини аниқлаш ва улар иштирокида тергов ҳаракатларини ўтказиш.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодекси // <http://lex.uz> (Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси).

2. Тошкент вилояти Ангрен шаҳар ИИБ ТБ иш юритувчидаги 084011/2017-188-сонли жиноят иши материаллари.

3. Тошкент вилояти Янгийўл шаҳар ИИБ ТБ иш юритувчидаги 084011/2017-286-сонли жиноят иши материаллари.

4. Қашқадарё вилояти Деҳқонобод тумани ИИБ ТБ иш юритувчидаги 10212-1/2018-63-сонли жиноят иши материаллари.

5. Қашқадарё вилояти Косон тумани ИИБ ТБ иш юритувчидаги 10229-1-2018-217-сонли жиноят иши материаллари.